ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓު

[2022] SC 16

2020/SC-A/94

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ނަސީރު

ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް

ފަނޑިޔާރު މަހާޒު އަލީ ޒާހިރު

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު ޙުސްނުއް ސުޢޫދު

ނިމުނު ތާރީޚު

09 މާރޗް 2022

އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ފަސްޖިއްޔާ

2019/HC-S-A/02

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ހާޒިރު ވަކީލު: ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛު އާދަމް އަމްޖަދު، ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛާ ފާތިމަތު ޝިފާޒާ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް

މުޙައްމަދު ނަސީރު، (ދާއިމީ އެޑްރެސް
އުސިކުރެވިޔަރި)

ހާޒިރު ވަކީލު: މުޙައްމަދު ޝާކިރު،
ރިހުދުގަސްޓުރީގެ، ގއ. ކޮލަމާފުށި

ޤަޟިއްޔާ - ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މައްސަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތުން ހުކުމް ގޮތުގައި ވަޒަންކުރާ މިންގަނޑު - ކުޑަކުދިންގެ ހެކިބަސް - ހެކި ލަފަންކުރުން - ހެކިބަސް އޮޅުވާލުމުންނާއި ބަދަލުވުން ކަށަވަރުކުރުން - ހެކިބަހަށް އާދައާ ޚިލާފު ގޮތަކަށް ހުރުމުގެ ސަބަބު - ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާ

ފިހުރިސްތު

ފަނޑިޔާރު މަރްޔަމް އަލީ ޝާހިރުގެ ތަޢާރަފު.. 1

ތަޢާރުފު.. 1

ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް.. 2

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުލްޠާނުން ކޮޅަށް ހުރަހަކީ އިސްތިޢުމާރީ ނުފޫޒާ.................................... 4

އިސްތިޢުމާރީ ނުފޫޒާގެ ތަރުހު.. 5

ހިލި ވަޒަންކުރުން.. 9

ބޭރުގެ ހިލީގެ އައްޑަސްކަން.. 10

(ހ) މަސްޖަލު ފެންނު ދާ ހިލިން... 10

(ށ) ފޯމިލީ އަންޓެ ރީތި ސަރަހައްދު ސުންޖަލުގެ ރިޕޯޓްތައް 14

(ނ) ހިތަދޫ ރިޒަނަލް ހޮސްޕިޓަލްގެ މެޑިކަލް ރިޕޯޓްތައް.. 15

އެތެރޭފުށުގެ ހިލީގެ އައްޑަސްކަން.. 16

(ހ) ކުއްޖާގެ ފަހަރި (ފުރިހަމަ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނި ކުރެވިފައި) 16

(ށ) އާމިނަތު ސަޢީދާ، ގެއަރަސްޓަބް، ސ. ހިތަދޫ.. 17

(ނ) ފަސާހަތު ޙުސައިން، ރާދުވޮލި ސ.ހިތަދޫ.. 17

އާދަޔާ ހިލާފަށް ތަދުކަމުގައި ފެތުނު ކުރެވުނީ؟ 18

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް.. 21

ފަނޑިޔާރު އާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ތަޢާރުފު... 21

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަމީމްގެ ތަޢާރުފު.. 21

ޙުކުމް.. 22

بسم الله الرحمن الرحيم

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ނަސީމް

[2022] SC 16

ފަނޑިޔާރު މަހާޒު ޢަލީ ޒާހިރުގެ ރިޔާސަތުގައި (ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު އަދި ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދު ޝާމިލުވެވަޑައިގެން)

ތަޢާރުފު

1. މި މައްސަލައަކީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން (ތިރީގައި އެޕެލަންޓް ކަމުގައި ރިފަރކުރެވިފައިވާ) މުޙައްމަދު ނަސީމް އާއިލާގެ ފަރާތުން ކުޑަކުއްޖަކާ ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލުން މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލައިގައި ހުށަ ނުކުތުމުގެ ސަބަބުން މުޙައްމަދު ނަސީމްގެ މައްޗަށް ކުރި ސާބިތުނުވާ ކަމަށް ދީ މަޙްކަމާއިން ނިންމާފައިވެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތީ، މި މައްސަލައިގައި ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިފާނެ ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު[1] 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރަށް މި މައްސަލައިގައި ހެކި އުފެދިފައި ހުރިތޯ؟ މި ސުވާލެވެ.

2. މި މައްސަލަ ބަލައި ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ އައްޑޫ ސިޓީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުންނެވެ. އެއީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 111/S2C/2016 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. އެއަށްފަހު މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ދެކުނު ޒޯނަލްއެވެ. ހައިކޯޓުން މި މައްސަލަ ބެލީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-S-A/02 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009

3. މިއީ ކުޑަކުދިންތަކަށް ހިންގާ މައްސަލަތައް ކަމުގައިވާތީ، އެ ކުދިންނަށް ޚާއްސަ ކުދިންނެއްކަން
އިސްތިގާސާ އެންގުމާއި މަސްއޫލިއްޔަތު މި ޚަރަދުކުރެވޭނީ ސިޔާސަތު ކުރެވިފައެވެ.

ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް

4. 2013 އޮކްޓޫބަރު މަހު ޝަކުވާކުރި ކުދިންގެ މަންމަ ބަލިވެގެން ޑޮކްޓަރަކު ދައްކަން މާލެ ދިޔައެވެ.
މާލެ ދިޔައީ ޝަކުވާކުރި ދެ ކުދިން އެ ކުދިންގެ މަންމަ ފަރާތު މާމަމެން ގޭގައި (އެޕީލަންޓް
އުނގުރުކިފައި) ބެލެހެއްޓުމަށް ދޫކޮށްލައެވެ. އެ ގޭގައި އެ ކުދިންގެ މާމައާއި، މަންމަ ފަރާތު ބޭބެ
ދިރިއުޅުއެވެ. މި މުއްދަތުގައި (މި ދެ ކުދިންގެ ބައްޕަ ކޮޅުގައިވާ) މުޅިއަހަރުމަދު ނަސީބު މި
ދެ ކުދިންގެ ބޮޑުއިން ހަދު ކުއްޖާ (06 އަހަރު) އެ ގޭގެ ސިޓިންގރޫމްގައި ބައިންދައިގެން އެ ކުއްޖާ
ލައިގެން ހުރި ޖަންގިޔާގެ ތެރެއަށް އަތް ކާއްވައިގެން ހުއްޓާ މި ކުދިންގެ މަންމަ ފަރާތު ބޭބެ ދައިތަ
އަށް ފެނިފައިވެއެވެ. މި ހާދިސާގައި އެ ކުއްޖާ ހަދާ ކަމަކީ "ބައްޕަ އުޅެނީ ޑޮކްޓަރުކުޅުން އަބަދު
ޖަންގިޔާގެ ތެރެއަށް އަތްކާއްވާ ހަދަނީ" މިހެން ބުނިކަމުވެސް ބޭބެ ދައިތަ އަހާފައިވެއެވެ.

5. މި މުއްދަތުގައި މި ގޭގައި ހުންނަ ދުވަސް ހިނގާދިޔަ ފަސް މި ދެ ކުދިންގެ ބޮޑުއިން ހަދު ކުއްޖާ
(06 އަހަރު) އަށް ކުރިމަތިވި ހާދިސާއެވެ. މި ހާދިސާވުމުން ފެނުނީ މި ކުދިންގެ މަންމަ ފަރާތު
ބޭބެ ދައިތަ އަށެވެ. މި ހާދިސާގައި ބުރަސްފަތީގެ ވަގުތުގައި އެ ކުއްޖާ ހުރީ އައިސްގެން ކޮޓަރިއެއްގެ
އިސްދޮރުގައި އޮތެވެ. މިހެން އޮތުމަށް އެ ކުއްޖާގެ ބައްޕަ މުޅިއަހަރުމަދު ނަސީބު އެ ކުއްޖާގެ ފުރަގަހުން
އެ ކުއްޖާގެ ޖަންގިޔާގެ ތެރެއަށް އަތް ކާއްވައި ހުރިއެވެ. އެއީވެސް އެ ކުއްޖާ އޮތީ އިންދުގައި
މުންތަޒިރު، ބަންޑުންކަމަށާއި، އެ ކޮޓަރިގެ ދޮރު ހުރީ ހުޅުވާލައި ކަމަށާއި، މި ކަލާއި ގޮތްޗަށް ކެންސަކަތް
ފަސްވަރަކަށް މިނިޓު ވަންދެން މުޅިއަހަރުމަދު ނަސީބު ކުރިކަމަށް ބޭބެ ދައިތަ ބުނެއެވެ.

6. ހަމަ މި މުއްދަތުގައި ހަދު ކުއްޖާއާއި އެ ކުއްޖާގެ ބައްޕަ އެ ގޭގެ ސިޓިންގރޫމްގައި ތިބިއިރު، އެ ކުއްޖާގެ
ހެދުމުގެ މަތިން އެ ކުއްޖާގެ ކިބައިގެ ފަރާތަށް ދިމާކޮށް މުޅިއަހަރުމަދު ނަސީބުގެ އަތް ބާއްވައިގެން އިނދެ

އެހެން މީހަކަށް ފެނިފައިވެއެވެ. އަދި އެ މަސްއަލަ ފެނުމުން މުދައްރިސާ ނަބީލާގެ ނިޔަތުގެ ހަސަދު ނޫންކަން އެނގޭކަމަށް އެ މީހާ ބުނެއެވެ.

7. މި ހާދިސާ ހިނގުމުން ކުދިންގެ ބޮޑު ދައިތަ މިކަންތައް އެގޭގައި އުޅޭ މީހުންގެ ގޮތުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އާއިލާގެ ބޮޑުބޭގައި މި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ބޮޑުބޭގައި މި ކުދިންގެ ފަހަރެއް މި ދެ ކުދިންގެ ބޮޑެއިން ދުރި ކުއްޖާ ސުވާލުކުރުމުން މުދައްރިސާ ނަބީލާ އެ ކުއްޖާގެ ޖިސްމުގައި ބޮޑުއަރާ އަތުކޮށްލިކަމަށް، އެ ކުއްޖާ ބަފައިގެ ކަމެއް ފަހަރު ގޮތުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި މި ކުއްޖާ، އެ ކުދިންގެ އެހެން ކުދިންނާ ހަމަޖެހިގެން ވަކިން މަސްދުން ކުރިއަށްދާކަމުގައި މި ފަހަރު ބުނެއެވެ.

8. ކުދިންގެ އާއިލާ ބޮޑުބޭގައި މި ހާދިސާގެ ވާހަކަ ދެކެވި އެންގުމަށްފަހު މި މައްސަލަ ކަމާބެހޭ ފުލުހުންނަށް ރިޕޯޓުކޮށް މައްސަލަ ތަހުޤީޤުކޮށް، މި ކުދިންގެ ބައްޕަގެ މައްޗަށް ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ އުސޫލުތަކަކުން އަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[2] 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފަށް އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އާއިލާގެ މެމްބަރަކާއި ޖިންސީ ގުޅުމެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ދައުލަތުން އުފުލިއެވެ.

9. މި ދައުވާއަށް މުރާޖަޢާ ނަޒަރިއްޔާ އިންކާރު ކުރުމުން ދައުލަތުން މި ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހެކި ހުށަހެޅިއެވެ. މި ހެކިތަކަށް ރިއާޔަތްކޮށް، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ އުސޫލުތަކަކުން އަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހެކިތަކުގެ ބޮޑުއިން 05 ބާވަތެއްގެ ހެކި ލިބިފައިނުވާތީ، މުރާޖަޢާ ނަޒަރިއްޔާގެ މައްޗަށް އެ ދައުވާ "އަދި މި ވަގުތަށް ސާބިތުނުވާކަމަށް ޙުކުމްކޮށް"[3] އެ މައްސަލަ ނިންމާފައިވެއެވެ.

---

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009

[3] މިއީ ހިތަދޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމުގައި އޮތް އިބާރާތެކެވެ.

10. މި މައްސަލަ މި ގޮތަށް ނިމުމުން ދައުލަތުން ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ނުކުތާއަކީ، މި މައްސަލައިގައި ކުށް ސާބިތުވާ މިންވަރަށް ހެކި ލިބިފައިވޭ ނަމަވެސް، ކުށް ސާބިތުނުވާކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން ޤާނޫނާ ޚިލާފު ކަމަށް ފާހަގަ ކުރި ނުކުތާއެވެ. މި މައްސަލަ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުގައި ފަނޑިޔާރުންގެ މެދުގައި ޚިޔާލު ތަފާތު ވެފައިވެއެވެ. އެ ގޮތުން މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކުށް ސާބިތުވާ މިންވަރަށް ހެކި ލިބިފައިވާކަމަށް އަޣްލަބިއްޔަތު ރައުޔުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް އަޤަލިއްޔަތުގެ ރައުޔުގައިވާ ގޮތުން މި މައްސަލައިގައި ކުށް ސާބިތުވާ މިންވަރަށް ހެކި ލިބިފައިނުވެއެވެ. ވީމާއެކު މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަން ބޭނުމެއް ނެތްކަމަށް ނިންމާފައިވެއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

11. މި މައްސަލަ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ނޫންކަމުގައި ބުނެ ދައުލަތުން ހައިކޯޓުގެ ނިންމުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އެންމެ ނުކުތާއެކެވެ. އެ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކަށް ޢަމަލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އާއި (ރ) އާއި (ވ) ގައި ބުނާ މިންވަރަށް މި މައްސަލައިގައި ހެކި ލިބިފައިވާ ކަމުގައި ވިޔަސް، މި ހެކިތަކަށް ދަށު ކޯޓުގައި އެކަށީގެންވާ ބަރުދަނެއް ދީފައި ނުވާކަމަށެވެ.

12. މި ނުކުތާ އިތުރަށް ތަފްސީލު ކުރަމުން އަންނަނިވި ކަންކަން ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

12.1- މި މައްސަލައިގައި ޝަކުވާ ކުރި ދެ ކުދިންގެ މެޑިކަލް ރިޕޯޓުގައި ވެސް އެ ދެ ކުދިންނަށް ލިބިފައިވާ އަނިޔާ ބަޔާން ކޮށްފައިވާކަން.

12.2- ޝަކުވާކުރި ހަމަ ކުއްޖާއާއި އެ ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ސޯފާއެއްގައި ތިބިއިރު، އެ ކުއްޖާގެ ހެދުމުގެ މަތިން އެ ކުއްޖާގެ ކުރިމަތިފަރާތާ ދިމާލަށް މުޙައްމަދު ނަސީމުގެ އަތް ބާއްވައިގެން އިންނާ ފެނުނު ހެކިވެރިޔާގެ ހެކިބަހަށް ހައިކޯޓުން އެކަށީގެންވާ ބަރުދަނެއް ދީފައިނުވާކަން.

12.3- ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކެއް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި[4] ބަޔާންކުރާ ހެކި ނެތްކަމަށް ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގައި އެ ފަދަ ހެކި ލިބިފައިވާކަން.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ ޙައްލު

13. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކަށް ޙައްލު ދެވުން މުހިއްމު ނަޒަރުން ފާހަގަކޮށްލެވޭ، މި މައްސަލައިގައި އޮންނަ މައްސަލަ ކުރި ސާބިތުވާ މިންވަރަށް ހެކި ލިބިފައި ނުވާކަމުގައެވެ. މި ގޮތުން އަންނަނިވި ކަންކަން މުހިއްމު ނަޒަރުން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

13.1- މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޖިންސީ ގޯނާއެއް ހިނގާފައިވާކަން އަންގައިދޭ ރަސްމީ ލިޔުމަކީ ކޮބައިކަން ނޭނގޭ ކަމަށާއި، ނަމަވެސް އެ ލިޔުމަކީ މި މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ޑީއެން ލެބޯ ރިޕޯޓުތަކުގައި ހައިލައިޓުން ކަނޑައެޅި ނަމަވެސް، އެ ރިޕޯޓުގައި ޖިންސީ އެއްވެސް އަނިޔާއެއް ދިމާވެފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަމަށާއި، ކުރިމަތިފަރާތުން އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ލިބިފައިވާކަން ދަލީލުވާގޮތުގެ ހެއްކެއް ފެންނަން ނެތް ކަމަށް އެ ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން. އަދި މި ރިޕޯޓަށް މުހިއްމު ނަޒަރުން އެއްވެސް މަޢުލޫމާތުގައި ދޫކުރެވިފައިވާ ރިޕޯޓު ނުލިބުނަ ކަނޑުވެރިން އިހުމާލު މިއީ އެހެން ހުށަހަޅާ ކޮމްބައިންޑް ކުރެވިފައިން ރިޕޯޓް ނުލިބެއެވެ.

[4] މި ޤާނޫނުގެ މާއްދާ، "މީހަކާ ބެހޭގޮތުން ގެނެސްދޭ ހެކި ކުރިމަތިފަރާތުގެ ޝަރީޢަތުގައި ހުށަހަޅަންވާނީ ހެކިބަސް ނެތްނަމަ ޤަރީނާގެ ގޮތުގައެވެ، ނަމަވެސް އެއްވެސް ބަޔަކު ސާބިތުކުރަން ނުކުޅެދޭ ހާލަތުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ ހަމައެކަނި ހެކިބަހުން ނުވަތަ ޤަރީނާއިން ކަމުގައި ވާނަމަ، ކުށުގެ ހެކިތަކާއި ޝާހިދުންގެ ބަޔާނުން ސާބިތުކުރެވޭ ހާލަތުގައެވެ" މި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވެއެވެ.

13.2- ޝަރުވާދުކުރި ހައި ކޯޓުން މުޙައްމަދު ނަސީރު ޖިންސީ ކުށުގެ ތުހުމަތު ދުރުކުރިއިރު ފެނުނު މި ކުދިންގެ ބަޔާންތަކުގައި، ސިފަކުރާ ބަސްތަކާއި ބޭސްފުރުމާ ކުރުމުންނާ މިފަދަ ކަންތަކަށް، އާންމު ހާލަތްތަކުގައި ފުރަތަމަ ހާލަތެއްގައި ބުނެވޭ ބަސްތައް ހާލަތުގެ ނޫނުކަން.

13.3- ޝަރުވާދުކުރި ހައި ކޯޓާއި މުޙައްމަދު ނަސީރު ސާބިތުކުރުމުގައި އިސްތިދު، މުޙައްމަދު ނަސީރުގެ އަމިއްލަ އަށް ކޯޓުގެ ހުކުމުގެ ފަހުން އަށް ކޯޓުގެ ކުރިމަތި ފަރާތުގައި ކަމަށް ބެލު ހިތަސް ދީފައިވާ ހަމަވުން، ބައްދަލު ދަރިން ގެންގުޅުދު، ދަރިންނާ ޖެހިން ބައްދަލުވުމާއި އުސޫލުތަކުން ފަދަ ކަންކަމުގައި އުޅުއްވި ދަރިއްޔާގެ ޖިންސީ ގުނަވަނަށް ދިމާވެގެން އަދި އިތުރު ކަންކަމުގައި، އޭގެ ސަބަބުން އެދުނުވެރިކަމުގެ ހާސިލުކުރުމަށް ކުރާ ކަމުގެ ބަދަލުގައި ބަލާނަމަ، އޭގެ ނަހައްދުން ދަލީލު އަނިޔާއެއް ކަމުގައި ވެދާނެ ނުވާނެކަން.

13.4- މި މައްސަލައިގައި ޝަރުވާދުކުރި ކޯޓުގެ ބަޔާނުގެ ހަމަޖެހިނުވާކަމުގައި، ޤާނޫނުގެ[5] 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ބޭނުމަކަށްޓަކައި އެފަދަ ބަޔާނެއް ގަބޫލުކުރެވޭނެކަން. އަދި މި ފަދައިން ބަޔާނެއް ނަގުމަކީ މި ބަޔާން ފުރިހަމަ ނުވާކަމެއްކަން.

ޤާނޫނު

14. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ މައިގަނޑު ކަމަކީ މި މައްސަލައިގައި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހުކުމްކުރާ ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކާއި އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ މިންވަރަށް ޝަރީޢަތަށް ހުށި ލިބިފައިވާނަމަވެސް އެ ހުކުމަކަށް އެކަށީގެންވާ ބަދަލުންނެއް ދިނުމައް ނުވާކަމެވެ.

[5] ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މީހުންނާމެދު ހުކުމްކުރާ ޚާއްޞަ އުޞޫލު ކުރުމުގެ ޤާނޫނު

15. ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކަކަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ އެއް މަޤްޞަދަކީ، ޝަރީޢަތުގެ މަޤާޞިދުން ބަލައިގަންނަ ބާވަތުގެ ހެކީގެ އިތުރުން، ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ ޖިންސީ ގޯނާ ސާބިތުކުރުމަށް އިތުރު ބާވަތުގެ ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، ބަލައިގަންނަ ހެކީގެ މިންގަނޑު ތައާރަފުކުރުމެވެ. މި މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި، މި ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި 12 (ބާރަ) ބާވަތެއްގެ ހެކި ބަޔާން ކުރެވިފައިވޭ، އެ ބާވަތްތަކުގެ ތެރެއިން "މަރުވެގެން ދިޔަ ބާވަތެއްގެ ހެކި ހުށަހެޅިކަމަށްވާނަމަ، އެ ހެއްކަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ފަދައިން، މީހަކު ކުށެއް ކޮށްފިކަން އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ޝައްކެއްނެތި ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ދިރިވަރާ ހުރިކަމުގައި ބެލެވޭނެ" ކަމުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ.

16. ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މައްސަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރާ ހެކީގެ ތެރެއި މިންގަނޑެއް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރުމާމެދު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަޙްމަދު މުޙައްމަދު[6] މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދު އަންނަނިވި ފަދައިން ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ.

> "ކުޑަކުދިންނާ ދޭތެރޭގައި ކުރާ ޖިންސީ ކުށްތަކީ އާއިލީ ތަންތަނުގައި ސިއްރުން ކުރާ ކުށްތަކެއް ކަމަށްވާތީވެ، އެފަދަ ކުށްތަކެއް، ޖިނާއީ ކުށްތަކެއް ސާބިތުކުރުމުގެ އާންމު މިންގަނޑުން ސާބިތުކުރަން ބޭނުންވާ މިންވަރަށް ހުރި ހެކިތަކެއް ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމެކެވެ. ޖިނާއީ ކުށްތަކެއް ސާބިތުކުރުމުގެ އާންމު މިންގަނޑުން ކުޑަކުދިންނާމެދު ކުރާ މިފަދަ ކުށްތައް ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކުރަން އުނދަގޫކަމެއް ކަމަށްވާތީ، އަދި ކުޑަކުދިންނަށް ދަރިފުޅުގެ ފަރާތުން ޕްރޮފެޝަނަލުންގެ ޢަމަލުކުރާ ފުރުސަތު ނުދެވޭނީ، އެކަން ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ މައްސަލަތައް ސާބިތުކުރުމުގެ ހެކީގެ މިންގަނޑު ތައާރަފުކުރަނީ ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކަކަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ އެއް މަޤްޞަދެވެ. އަދި މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމުގެ ގޮތުން، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކަކަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުން، ޝަރީޢަތުގެ މަޤާޞިދުން އާންމުކޮށް ބަލައިގަންނަ ބާވަތުގެ ހެކީގެ އިތުރުން، ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ ޖިންސީ

[6] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/77 ޤަޟިއްޔާ (ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ 09 މާރިޗު 2020 ގައި)

ވެސް ސާބިތުކުރުމަށް އިތުރު ބާވަތްތަކުގެ ހެކި ބަލައިގަންނާނެ ކަމަށާއި، އެގޮތުން އެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 12 ބާވަތުގެ ހެކީގެ ތެރެއިން 5 ބާވަތެއްގެ ހެއްކެއް ހުށައެޅި ނަމަ އެ މިންވަރުން ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭނެ ކަމަށް އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވެއެވެ."

17. ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިފާނެ ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[7] 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވާ ހެކީގެ އުސޫލު ތަފްސީލުކޮށްދެއްވަމުން ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުﷲ މުނާޒު[8] މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދު އިތުރަށް ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވޭ،

"ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ ގިނަ މައްސަލަތަކެއް ބިނާވެފައި ހުންނަނީ ކުއްޖާ ހިކާޔަތް ހިކާޔަތުގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާތީވެ، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިފާނެ ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުށް ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު ލުއި ކުރުމަށް އެކުލަވާލާފައިވާ ހެކީގެ އުސޫލަކީ، ކުއްޖާ ހިކާޔަތް މައިގަނޑު އަސާސަކަށް ބަލައިގެން މައްސަލަ ސާބިތުވޭތޯ ނުވަތަ ނުވޭތޯ ވަޒަންކުރުމެވެ. ހަމައެކަނި ކުއްޖާ ބުނާ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ކުޑަކުދިންނާމެދު ހިންގާ ޖިނާއީ ކުށްތައް ސާބިތުކުރެވޭނީ، އެ ކުއްޖާގެ ހެކިބަހަށް އިތުބާރު ހިފޭފަދަ އެއް ތެދުކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ހެކިތަކަކަށް ވާނަމައެވެ. އެގޮތުން ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިފާނެ ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި 12 ބާވަތެއްގެ ހެކި ވަކިވަކިން ލިސްޓްކޮށްފައި އޮތަސް، އެކުއްޖާގެ ހެކިބަހަށް އެކު އާދައާ ހިލާފަށް ތެދުކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ހެކިބަހާއި ނުވަތަ ކަރަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން ފަސޭހައިން ބޭނުންކުރެވިދާނެ ވަސީލަތްތަކެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ނުވަތަ ކުޑަކުއްޖާ ދިފާއީ ހެކިބަހަށް ކޮރޯބަރޭޓް ކުރުމުގެ ވަސީލަތްތަކެއްގެ ގޮތުގައެވެ." މި ފަދައިންނެވެ.

18. ކުޑަކުދިންގެ ހެކިބަހަށް އާދައާ ހިލާފަށް ގަބޫލުކުރާ ހެކިބަހެއްކަން ނުވަތަ ޤާނޫނަކުން ބާރުލުމުގައި ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިފާނެ ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 47

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009

[8] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/77 ޤަޟިއްޔާ

ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ވަސީލަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެ މައްސަލައެއްގައި ލިބެންހުރި ހުރިހާ ވަސީލަތްތައް ބޭނުން ކުރުވިދާނެ ކަމުގައެއްޓާއި، އެ ކުރިންގެ "ހެކިބަސް އެތެރެ ފުރުންނާއި ބޭރު ފުރުން އެއްގޮތްވެދޭތޯ އާއި ޝަކުވާ އުފުލި ފަރާތުގެ އަނގާގައި އަމަލުތަކާއި، ކުއްޖާގެ އުޅުން ހުންނަ ގޮތުގެ މަސްލަހަތާއި، ކުއްޖާ ދުއްތަރަވާބެހޭ ގޮތުން ޝަކުވާކުރުމުގައި އެއްވެސް ނުރައްކަލެއް އޮތޯ ބެލިދާނެ" ކަން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަހްމަދު މުހައްމަދު[9] ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދު ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ނިޔާ ވަޒަންކުރުން

19. ޖިނާއީ ކޮންމެ މައްސަލައެއްގައިމެ ހެކި ލިބިފައި ހުންނަނީ އެކި ގޮތަށެވެ. އެ ހެކިތަކުން ލިބޭ ބުރަދަންވެސް އެކި މައްސަލަތަކުގައި ތަފާތުވެއެވެ. މި އުސޫލުން ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރާ މައްސަލަތަކުގައިވެސް ހެކި ހުންނަނީ އެކިފަހަރު އެކި ގޮތަށެވެ.

20. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަހްމަދު މުހައްމަދު[10] މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ހެކިބަސް އެތެރެފުރުމާއި ބޭރު ފުރުން އެއްގޮތްވުމަކީ ބަލަންޖެހޭ އުސޫލެއް ކަމުގައި ކުރިން މި މައްސަލައިގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންވެފައިވާ ގޮތަށް ބަލައިގެންނެވެ. އެ ގޮތުން މި މައްސަލައިގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ބަލާނީ ބޭރުފުރުން ހެކި އެއްގޮތް ވާކަން ނުވަތަ ނުވާކަމުގެ މައްސަލައެވެ. ސަބަބަކީ މި މައްސަލަ ފުރިހަމަ ނުކުމެދަނީ ޝަކުވާކުރި ދެ ކުދިންގެ ބަޔާނުން ކުއްޖަކަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރި މަސްއަލަ މިހާރަކު ފެންނަ ހިސާބުންނެވެ.

[9] އިބިދ.

[10] އިބިދ.

ބޭރުގެ ހެކީގެ އެއްގޮތްކަން

21. މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ބޭރު ފުށުން ހެކި އެއްގޮތް ވުމަކީ (External Consistency) ކުއްޖާއަށް ކުރިމަތިވި ކަންކަން ފުށުން ނުވަތަ އިތުރުން ނުވަތަ ނަގައި ގެނެވުން މިހެކޭ ދޭ ހެކިބަސް ފަދަ ހެކިބަސް އެއްގޮތްވުމާއި، އެފަދަ އެހެނިހެން ހެކިތަކުގައި އެއްގޮތް ކަމެއް ހުރުމެވެ. ތިރީގައި މި ބަޔާންކުރަނީ މި މައްސަލައިގައި ބޭރު ފުށުން ލިބިފައިވާ ހެކިތަކުން ދޭހަވާ ކަންކަމެވެ.

(ހ) މަންޒަރު ފެނުނު ދެ ހެކިން

22. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، މުޙައްމަދު ނަސީރު ޝަކުވާކުރި ދެ ކުދިންގެ ތެރެއިން ހަގެ ކުއްޖާއާމެދު 2013 އޮކްޓޯބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ދެ ފަހަރެއްގެ މަތިން ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގަނިކޮށް މި ކުދިންގެ މަންމަ ފަރާތު ބޭބެ ދަރިއަކަށް ފެނިފައިވެއެވެ. އޭގެ އިތުރުން އެހެން ދުވަހަކުން މުޙައްމަދު ނަސީރު މި ކުއްޖާއަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރަނިކޮށް ފެނިފައިވެއެވެ. މި ދެ މީހުންގެ، މި މައްސަލައިގައި ޝަހާދަތަށް ހާޒިރުވެ، ހެކިން ކުރަންޖެހޭ ހުވައިކޮށް، އެ މީހުންނަށް މަންޒަރު ފެނުނު ގޮތް ބަޔާންކޮށްދީ ހެކިބަސް ދީފައިވެއެވެ.

23. މި ދެ މީހުންގެ ތެރެއިން ޝަކުވާ ކުރި ކުއްޖާގެ މަންމަ ފަރާތު ބޭބެ ދަރިއަކީ ހެކިބަހަށް ބަލާއިރު، ދީ ހާދިސާއަކާ ގުޅޭ ތަފްސީލުތަކެއް ޝަހާދަތުގައި ހާމަކޮށްފައިވެއެވެ. މި ގޮތުން؛

23.1- ފުރަތަމަ ހާދިސާގައި، މުޙައްމަދު ނަސީރު ޝަކުވާކުރި ހަގެ ކުއްޖާ ސޯފާއެއްގައި ބައިންދައިގެން އެ ކުއްޖާގެ ޖިސްމުގެ ތެރެއަށް އަތްލައްވައިގެން ކުރުނބާ ފުށުން ކަމަކާއި، އެ ކުއްޖާ ހަގޭއް ތަޅައި،

"ބައްޕަ އުޅޭނީ މުނާފިގެންނޭ އަބަދު ޖިސްމުގެ ތެރެއަށް އަތްލާއްޖެ ހަދައިނީ"،

މިހެން ބުނި އަޑު އެހިކަމަށް ބުނެ ދަރިފަ ޝަހާދަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހެކިބަސް ދީފައިވެއެވެ.

23.2- ދެވަނަ ހާދިސާގައި ހަމަ އެ ކުއްޖާ ބަލިވެ ހުންނައިރުގައި ކޮޓަރީގެ އެނދުގައި އޮއްވައި މުޙައްމަދު ނަސީރު އެ ކުއްޖާގެ ފުރަގަހުން ޖިސްމުގެ ތެރޭގައި އަތްޖައްސާ ހެދި މަންޒަރު

ފެންނަން ކަމަށާއި، އެއިރު އެ ކޮޓަރީގެ ދޮރު ހުރި ހުޅުވާލައިކަމަށާއި، ފަސް މިނެޓް ވަންދެން

މުޙައްމަދު ނަސީރު އެ ގޮތަށް އެކަން ކުރިކަމަށާއި، އެއީ ރޭގަނޑުގެ ވަގުތެއް ކަމަށާއި،

މިހެން މިކަންތައް ގެންގުޅުއްވުން މި ވާހަކަ އެ ގޭގެ މީހުންގެ ގޮތުގައި ބުނިކަމަށް ކުއްޖާގެ

ބޮޑު ދަރިމަ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

24. ޝަކުވާ ކުރި ހަމަ ކުއްޖާއާމެދު މުޙައްމަދު ނަސީރު އެހެން ހާދިސާއެއްގައި ކަންތައް ކުރި ގޮތާމެދު ހާޒިރު ކުރެވުނު ހެކިވެރިޔާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހެކިބަސް ދެމުން ބުނެފައިވަނީ،

> "އަޅުގަނޑު (ގޭގެ ނަން އުނިކުރެވިފައި) ގެ އަށް ދިޔައިރު، (ކުއްޖާ އާއި) އާނާގެ ބައްޕަ މުޙައްމަދު ނަސީރާއި ދެމީހުން ތިބީ އެ ގޭގެ ސޯފާގައެވެ. އެ ސޯފާގައި ދެ މީހުން ތިބިއިރު، މުޙައްމަދު ނަސީރުގެ އަތް އޮތީ (ކުއްޖާ) ގެ ހަށިގަނޑުގެ މަތިން އެ ކުއްޖާގެ ކުރިމަތިފަރާތާ ދިމާވާގޮތަށެވެ. އެހެންކަމުން މުޙައްމަދު ނަސީރުގެ ނިޔަތް ރަނގަޅު ނޫންކަން އަޅުގަނޑަށް އެނގުނެވެ." މި ފަދައިންނެވެ.

25. މި ދެ މީހުންގެ ބަޔާނުން ކުއްޖާގެ ބޮޑުދައިތަގެ ހެކިބަހަށް ދު މަޢުރަޟާއިން ބުރަދަނެއް ދިފާޢުވެސް، އާނާއި ސިޔާސީގެ ބައްޕަކަން ފުރުޞަތު ކުރުމުންނާ އަދި އެކަމުގެ ސަބަބުން ނުކުޅޭ މީހުންގެ ޖިސްމުގައި ހިފުނުފައި މާނަ ކަމުގައިވާތީއެވެ. މި ނުކުތާގައި ހިމަދު ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ ކުއްޖާގެ ބޮޑުދައިތަގެ ބަޔާނުން އާނާ ސިޔާސީގެ ބައްޕަކަން ފުރުޞަތު ހުކުމްކުރާ ދިޔައިކަން އެނގޭ ކަމަށެވެ.[11] މި ނުކުތާގައި ހައިކޯޓުން އިތުރަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ، "މި ހާދިސާއާ ބެހޭ ސަބަބުތަކާމެދުހުރި، އަދި އާނާގެ ހެކިބަސް ފޮއްޓެއް ކުރިމަތިވި ހާލަތުގައި ހުރި މިހެންކަން ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ދިނިކަހަރާ އަށާމުވާ ސާފުކަމުގައި ބަޔާން ކޮށްދިފައިވާކަން އެނގޭ" ކަމަށެވެ.[12]

---

[11] ޝަރީޢަތުގެ ނިމުން ގޮތުގެ ރިޕޯޓު، ޞަފްޙާ ކުރުވާ 14 ވަނަ ނުކުތާ
[12] ހައިކޯޓުގެ ފައިސަލާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 24 އަދި 27 ވަނަ ސަފުހާ

26. ހުކުމަކީ، މީހަކު ޢާންމުގެ އަމިއްލަ ޚަރަދުން ދުރު ނުވަތަ އަޛާއަރި ނުވަތަ ޢާންމުގެ ފަސާދު ހިމާޔަތުގެ
ތުޅައިން ހިމާޔަތަށް އަނިޔާވެރިވާ ކަމަކާމެދު އިޖުތިހާދުކުރުމެވެ.[13] ޢާންމު އުސޫލަކީ، ނުވަތަ
އިލްތިޒާމަކީ، އެ މީހަކާ ކުރެވޭ ސަލާމަތުކަމެއް ފަރުދުވެ، އެ ސަލާމަތުކަމުގެ ޢަވާމް ދުވާ ޙައްޤު މީހަކީ
ހުކުމެއް ދުވާފަދަ މީހަކު ކަމުގައިވުމެވެ.[14] މިއާ އިދިކޮޅު ސާބިތު ކުރުވާނީ އެހެނިހެން
އިލްތިޒާމުތަކާ އެއްފަދައިން ހުރި ހުރިހާކަމެއްގައެވެ. މި އުސޫލުން، ހުކުމްދިނުމުގެ ހުކުމަކަށް ޒަރޫރު
ނުކުތުވާފަދަ ހާލަތްތައް ކުރިމަތިވެފައިވާކަމަށް ބެލެވޭނަމަ، އެކަމެއް ޝަރީޢަތަށް ޒަރޫރުކުރާ މިންވަރަށް
ބެލުން ކޮންމެހެން އެފަދައިން ބޭނުން ފަރާތަކުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޢިލްމާއެކެވެ. ޝަރީޢަތަށް ޒަރޫރު
ކުރާ މިންވަރަށް މި ޢިލްމާ އެ ފަރާތަކުން އަދާކޮށްދިނަމަ، އެކަމާބެހޭ ގޮތުން ހުކުމް ކުރުމަށާއި ފަރާތުން
ހުރަހެއްނަގައި ހުކުމްކުރުން، އެކަމާމެދު ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ނިންމަވާނެއެވެ.

27. މި ޤަވާޢިދަށް ބަލައިލާ، މުޤައްރިރު ނަޞީޙަތް މި ހުކުމްދޭހާއާމެދު ފާހަގަ ކޮށްފައިވާނީ، އާންމަކީ

"ނުކުތުމުގެ ދަރަޖަތަށް ހުރި ދާއިމީ ބައްޓަނެއް ބާރުފައިދާ ކުރުމުންނާ މީހަކަށް ވެވަރު ވާނަ ސަރުކާރުން
ނުކުތުމާ މީހުންނަށް ދެއްވާ ހާއްޞަ އިނާޔަތް މިޒާޖުވެސް ޙިމާޔަތުމުން މީހަކަށްވާޖިބީ، އާންމުކޮށް
އަދުލުވެރި އުފެދިން ކުރިއެރުމާ ބޮޑުވުމާއި ތިޔޮފުޅުވާކާމީ..."[15]

އެ ހުކުމަކީ އިޖުތިހާދު ކުރެވޭކަމެވެ. އަދި މި ކަމާގުޅޭގޮތުން ކުރިޔާގެ ބާރުދައުލަތް ޝަރީޢަތުން ދިނުމުގެ
ބައްޓަން އާންމަކީ ދާއިމީ ބައްޓަނެއް ބާރުފައިދާ ކުރުމުންނާ މިންވަރުކުރާ ކަމުގައި، އާންމު ޢަމަލު
ޖަމާޢަތު ދިނުމުގެ ފައިދާއަށް ހުރިހާގޮތަކުން ކުރެވެނީ.[16] ހުކުމްދިނާގެ ބަދަލު ހަމަޖެހުން ދަރަޖައިގެ މި

[13] ޢަބްދުﷲ ޙަސަން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް، 2012/SC-A/01، ފާރާގެ ކުރުވުން 05 ވަނަ ނުކުތާ، ސަފުހާ 05
[14] މިއީ ޝަރުޢީ އުސޫލެވެ. މި އުސޫލު އަދިއަދި ލިޔުނު ފޮތްތަކުގައި ހުކުމެއް ދުވާ ޙައްޤު ވެރިޔާ ބައްޓަ ސަލާމަތުން ނުދިނުމަށް ކުރުވައިލާފައިގެ ޝަރުޢިއްޔަތު ކުރުވާ ބައިބަޔަކީ ފިޤުހީ ހުރިހާ ނިންމުމެވެ. (الدكتور وهبة الزحيلي، موسوعة الفقه الإسلامي والقضايا المعاصرة، (2012)، جـ 6، صـ 477، الدكتور محمد رأفت عثمان، النظام القضائي فى الفقه الإسلامي، (2010)، صـ 330) އަދި މިއީ ދުނިޔޭގެ ބަލާކުރާ ޤާނޫނީ ނިޒާމުތަކުގައި ވެސް ޤަބޫލުކުރާ އުސޫލެކެވެ. (ސްޓީވް އިލަރި، އެލިޒަބެތް ފިޝަރ ޖޯން ސްޕެންސަރ، ދަ ކޮމަން ލޯ ލައިބްރަރީ، ކްރިމިނަލް އެވިޑެންސް، 02 ވަނަ އެޑިޝަން، (2016)، ސަފުހާ 334 - 335،
އެނާ، ދި ޕީ ޖޭ ރިޗަރޑްސަން، (ސްޓީވް އިލަރި، ކްރިމިނަލް ލޯ، ދަ ކޮމަން ލޯ ލައިބްރަރީ، 05 ވަނަ އެޑިޝަން، (2015)، ސަފުހާ 549)
[15] 26 ނޮވެމްބަރު 2017 ގައި އެމްއޭ ހިތަދޫ މަޖިލިސްގެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ނަޞީޙަތް ދިނުމާ ބައްޓަން
[16] 26 ނޮވެމްބަރު 2017 ގައި އެމްއޭ ހިތަދޫ މަޖިލިސްގެ ކޮމިޓީގެ ކުރިޔާގެ ބާރުދައުލަތް ދިނުމާ ބައްޓަން

ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، ދަރު މަދުރަސާގެ ކޮޅުގައި ހިލާފުވެރިޔާއަކީ، ހިމާބަސް ޒުވާބު ނުކުރާ ފަރާތެއް އެއްވެސް ބައެއްގެ، އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ސިކުނޑީގެ ނުވަތަ ވިސްނުމުގެ އުނިކަމެއް ކުރިމަތިވެފައިވާ މީހެއްކަން އެނގެން ނެތެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ހިލާފުވެރިޔާ ތަޙްޤީޤުގައި ބަޔާންދިނުމުގައި ނަސޭހަތު ހިންގި ޢަމަލު ފެނުނު ގޮތް ކުރިއަށްދިޔަ 04 (ހަތަރެއް) އަހަރަށްވުރެ ގިނަ ދުވަސް ވާއިރުވީ ވުރެން އެ އަމުރުތަކެއް ހަމަ އެގޮތަށް ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ތަކްރާރުކޮށް ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުވެފައި ވުމުން، ބަޔާންގެ ބޭނުމަށްޓަކައި އެކަމަށް ބަލި ހާލަތެއް ގެއްލުވާލާ ކަންތައްތައް، އެ ހާލަތަކީ، އެކަމުގެ ވިސްނުމާއި، އެކަމަށް ފެންނަން މަސްއޫލު ސިފަކުރުމަކީ ހުރިހާ ކަމަކާ ގުޅޭ ކުރިމަތިލާ ނުކުންނެވެ. ފަހަތަށް، މި ހިލާފުވެރިޔާގެ ހިތަބަހުގެ ނުކުތާ ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތުން ހޯދާފައިވާ ކަރުދާސްތައް ނިސްބަތްވެ ހުރި އެއްޗެއް ކަމުގައި އަރުވައިން ނުދެއްވާނެވެ.

28. ދެވަނަ ހިލާފުވެރިޔާގެ ހިޔަބަހުގެ ބައްޓަނަކަމުގައި ހައިކޯޓުން ސާފުކޮށް އުފެއްދާފައިވާ، ތަޤްރީރުގައި، ހިލާފުވެރިޔާއަށް މުޤައްރަރު ނަޞީޙަތު ފޮނުވައިދީ، މުޤައްރަރު ނަޞީޙަތު ދިނީ "ކުއްޖާގެ ހަމަޖެހުން ނިވާވާ ގޮތަށް ކުއްޖާގެ ކުރިމަތި ފެނިގެންގޮސް ހުރި ގޮތަކަށް" ކަމުގައި ބުނުމަށްފަހު، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި މުޤައްރަރު ނަޞީޙަތުގެ ބައި "ހަމަޖެހުން ގެއްލިގެން ކުރިމަތިވާ ދިމާގަން" ކަމުގައި ބުނެފައި ވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[17]

29. މި ހިލާފުވެރިޔާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި މުޤައްރަރު ނަޞީޙަތުގެ ބައި "ހަމަޖެހުން ގެއްލިގެން ކުރިމަތިވާ ދިމާގަން" ކަމުގައި ބުނެފައިވުމުން، މުޤައްރަރު ނަޞީޙަތުގެ ނިޔަތް ހަރުގެން ހޯދުން ކަމަށް އިސްތިޢުމާލުކުރެވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވާތީއެވެ. މިކަމުގެ އިތުރަށް ތަފްސީލުކޮށް މި ހިލާފުވެރިޔާގެ ހިޔަނިން ޝަރީޢަތުން ސާފުކޮށްދިނުމުގައި ނުވެއެވެ. އަދި މި ހިލާފުވެރިޔާގެ މި ބުނުމުން މުޤައްރަރު ނަޞީޙަތުގެ މި އިމުތިޙާނު، ޤާނޫނީގެ މިހެން ޤާނޫނު އިސްތިޢުމާލު ކުރާގޮތުގެ އަދިއެހެން ފުރަތަމަ ދަރިއެކާމެދު އިޖުތިހާދު ބަހައްޓާ އިމުން ބޭރުން މުޤައްރަރު ނަޞީޙަތުގެ އިޖުތިހާދު ހުރުމުން ފާހަގަ އަށަގެންނެވުމުގައި

17 ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 23 ވަނަ ސަފުހާ

ބެލެވިދާނެއެވެ. ވީމާއެކު، މި ހުކުމްދާރާގެ ހުކުމަކުން ބުނަނަށް ދިނުމުގައި މައްސަލައިގައި ދިވެހިއްޔާ ހުކުމަކުން ބާރު ލިބޭކަން ނުވަތަ ނޫންކަމުގެ މައްސަލަ ބަލަންޖެހެއެވެ.

(ނ) ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރުގެ ރިޕޯޓުތައް

30. މި މައްސަލައިގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ، އެންޑް ހިއުމަން ރައިޓްސްގެ، ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރުން ޝަކުވާކުރި ދެ ކުދިންގެ އެސެސްމަންޓެއް ހަދައި ކޯޓަށް ކުއްޖަކާމެދު އެ ސެންޓަރަކުން ފެންނަ ގޮތް ބަޔާންކޮށް ރިޕޯޓެއް ތައްޔާރުކޮށްފައިވެއެވެ.

31. ޝަކުވާކުރި ހަމަ ކުއްޖާއާބެހޭ ގޮތުން ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރުގެ ރިޕޯޓުގައި[18] ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ، "މި ސެންޓަރަށް ފެނުނު ގޮތުގައި (ދައިތާ އެޖެންސީ އުނިކަމެއްނެތި) މުޅިއަކުރު ނަގާފައި، (ކުއްޖާގެ ނަން އުނިކުރެވިފައި) ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ އޮޅި ދުވަސްވަރުން އަތުލައި ބަދުއަޚްލާޤީ ޖިމާޢު ހިންގާފައިވެއެވެ. އަދި މުޅިއަކުރު ނަގާފައި މި ޖިމާޢު ހިންގާފައިވަނީ ކުއްޖާއަށް ޢުމުރާއި ގުޅޭގޮތުން ކަމަށްވެސް ސެންޓަރުން ކުރުވަސް މަސައްކަތުން ފާހަގަކުރެވޭ." މި ފަދައިންނެވެ.

32. މި ރިޕޯޓުގައި އިޝާރާތް ފާހަގަކޮށްފައިވާ މި ކުއްޖާއާ ވާހަކަ ދެއްކުމުން މުޅިއަކުރު ނަގާފައިވާގެ މި އަމަލަކީ ގޯސް އަމަލެއްކަން މި ކުއްޖާއަށް އެނގިފައި ނުވާކަމަށް ކުއްޖާ ބުނާކަމަށެވެ.

33. ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރު ތައްޔާރުކުރައްވާ ޝަކުވާކުރި ދެވަނަ ކުއްޖާގެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު،[19] "މި ސެންޓަރަށް ފެނުނު ގޮތުގައި (ދައިތާ އެޖެންސީ އުނިކަމެއްނެތި) މުޅިއަކުރު ނަގާފައި، (ކުއްޖާގެ ނަން އުނިކުރެވިފައި) ކުއްޖާގެ ނުރުހުމުގައި ކުއްޖާގެ ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގައި އޮޅި ދުވަސްވަރުން އަތުލައި ބަދު އަޚްލާޤީ ހިންގާފައި" ވާކަމަށް އެ ސެންޓަރަށް ފާހަގަ ކުރެވު ކަމުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ.

[18] މި ރިޕޯޓު ތައްޔާރު ކޮށްފައިވަނީ 19 ޖަނުއަރީ 2014 ގައެވެ.

[19] މި ރިޕޯޓު ތައްޔާރު ކޮށްފައިވަނީ 16 ޖަނުއަރީ 2014 ގައެވެ.

(ނ) ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ މޮނިޓަރިންގ ރިޕޯޓް

34. މި މައްސަލައިގައި ޝަކުވާކުރި ފަރާތް ކުރިން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ދެއްކުމުން އެ ކޮމިޝަނުން 06 އޮކްޓޫބަރު 2013 ގައި ތަޙްޤީޤުކޮށްފައިވާ މޮނިޓަރިންގ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު،[20] އެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވަނީ، "ކުރިމަތީ ފާރުތަކުގެ ބޭރުގެ މަސްތޫރުގައި ކުޑަކޮށް ދިޔަ އަރިސްތުގައި ހުރެއެވެ. ކުރިމަތީ ފާރުތަކުގައި ހުޅުވިފައިވާ ތަންތަނުގައި ކުޑަކޮށް ލާ އެއްޗެހި ހުރިކަމަށް ބެލުނު، ބިކުރު ކަނޑައިފައިވާ، ފުރަގަސް ފާރުތައް އަދިޔާ ހެޔޮ ކަމެއް ފެނިފައިނުވާ." މިފަދައިންނެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކުރިމަތީ ފާރުތަކުގައި ހުޅުވިފައިވާ ތަންތަނުގައި ކުޑަކޮށް ލާ އެއްޗެހި ހުރިކަމަށް ބެލެވޭކަމަށް ވެސް އެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ފުރަގަސް ފާރާއި، ކުރިމަތީ ފާރާއި، ދެފައި ދޮރުތަކުގެ ވަށައިގެންވާ ތަނަށް އެއްވެސް އަނިޔާއެއް ލިބިފައިވާކަމަށް ފެނިފައިނުވާކަމަށް (މަރާމާތު ކުރުމަށް ނުވާކަމަށް) ވެސް އެ ރިޕޯޓުގައި ވެއެވެ.

35. ޝަކުވާކުރި ހަތް ކުއްލީގެ މޮނިޓަރިންގ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު،[21] އެ ރިޕޯޓުގައި، "ގޯތިގަނޑެއްކަން ދު މިދިމާބުރު ދިމާލުން ހުރި ކުޅަ ތަށްއް ސިފައަން ކަނޑުފައި، ރަނގަޅުކަމުން ތަށްއް ކުރިމަތީ ފާރުތަކުގެ ތިރީ މަސްތަނުގައި ހުރި، ބިކުރު ކަނޑައިފައިވާ." މި ފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

36. ޝަކުވާކުރި ކުދިންގެ މޮނިޓަރިންގ ރިޕޯޓް މުރާޖަޢާ ކުރެވުނު ކަމުގެ އިތުރުން، އެ ޑިވިޝަނަލް އޮފިސް ކޯޓުގެ ތަޙުޤީޤު ނަތީޖާއާއި ހަވާލާދީ ކުރެވުނު މުރާޖަޢާ ނިޒާމު ފާހަގަކުރި ނަމަވެސް، އެ ޑިވިޝަނަލް މުރާޖަޢާ ނިޒާމު ހިމެނޭ ކަމަށް، އެ ޑިވިޝަނަލް މުރާޖަޢާ ނިޒާމުގެ ފާރުތަކުން ތަޙުޤީޤު ފަހުގެ ތަޙުޤީޤަށް ހަވާލާދީފައިވާ ޝަކުވާގެ ނުކުތާ ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ބަލައިގެނެވެ.[22]

[20] ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ ނަންބަރު HRH/MR/2013/34 މޮނިޓަރިންގ ރިޕޯޓް
[21] އެ ކޮމިޝަންގެ ނަންބަރު HRH/MR/2013/35 މޮނިޓަރިންގ ރިޕޯޓް
[22] ހައިކޯޓުގެ މަރްޙަލާ ބަޔާން، 09 ޑިސެމްބަރު 2020، ސަފްޙާ 15 އިން 18 އަށް

އެތެރެފުށުގެ ހެކީގެ އެއްގޮތްކަން

37. ހެކިބަސް އެތެރެ ފުށުން އެއްގޮތްވުމާބެހޭ ބެލުމަކީ (Internal Consistency) ޝަކުވާކުރި ކުޑަކުއްޖާ ހިނގައިދިޔަ ވާހަކަތަކުގައި، ތަފްސީލުން ވާހަކައާއި ހިނގައިދިޔަ މިހާރު ހިނގައިދިޔަކަން ފަދަ ތަފްސީލީގޮތެއް ހުރިހާ ގޮތް ބެލުމެވެ.[23] މި މައްސަލައިގައި ޝަކުވާކުރި ކުޑަ ދި ކުދިންގެ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، އޭނާ މީސްމީހުންނަށް އެ ކުދިންނާމެދު އެ ކުދިންގެ ބައްޕަ އަމަލު ކުރި ގޮތް ހިއްސާކުރިފަދައެވެ. ތިރީގައި މިވަނީ އެ ކުދިންނާމެދު އެ ކުދިންގެ ބައްޕަ ކަންތައް ކޮށްފައިވާ ގޮތް އެ ކުދިން ހިއްސާކުރިފައިވާ ހެކިން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކެވެ.

(ހ) ކުއްޖާގެ ފަހަރި (ފުރިހަމަ ނަމާއި އެޑްރެސް އޮޅި ކުރުވިފައި)

38. ކުއްޖާގެ ފަހަރި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހުވާކޮށްގެން ދިން ބަޔާނުގައިވެސް މުޙައްމަދު ނަސީރު އާންމާގެ އުފަންދަރިއަކާމެދު ބަދުއަޚްލާޤީ އަމަލެއް ހިންގި މަންޒަރު ފެނިފައި ނުވިނަމަވެސް، ކުއްޖާގެ ފަހަރީގެ ގޮތުގައި މި ކުދިންގެ މަންމަ ފަރާތުން ބޭބެ ދައިތައަށް މުޙައްމަދު ނަސީރު އެ ފަދަ އަމަލެއް ހިންގިތަން ފެނިގެން އެ ވާހަކަ ބުނިކަމުގައެވެ. އަދި މި ބޭބެ ދައިތަގެ އިތުރުން އެހެން ބޭބެ ދައިތައާއި ފަސް 2013 އޮކްޓޫބަރު 05 ވަނަ ދުވަހު ހަވީރުގެ ވަގުތެއްގައި މިފަދަ ވާހަކައެއް ބުނިކަމުގައެވެ. އަދި މުޙައްމަދު ނަސީރުގެ މި އަމަލުތަކާ ގުޅިގެން ޝަކުވާކުރި ޒުވާން ކުއްޖާއާ ސުވާލުކުރުމުން "ސ. ހިޔާލު (އެޑްރެސް އޮޅިކުރުވިފައި) އުޅެން އިދު އެކި ދުވަސްވަރުން ބަނދިގާ ތެރެއަށް ބައްޕަ އަތްކާއްޗާ ހަދާކަމަށާއި، ބައްޕަ ބޭރު ހަދާ ކަމަށް" އެ ކުއްޖާ ބުނި ކަމުގައެވެ. މި ކުއްޖާއާމެދު އިތުރަށް ފަހަރި ބަޔާނުގައިވެސް މި ކުއްޖާއަށް އެ ބުނުމުގެ އަށެން ކުދިންނާ ހިޖާބުން "ވަރަށް މަޑުމަޑުން" އުޅޭ ކުއްޖާބުނުމުގައެވެ.

[23] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުﷲ މުޙައްމަދު، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/77 ޤަޟިއްޔާ، ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު، ޕެރެގްރާފް 50

(ނ) އާމިނަތު ސަޢީދު، ޗިއަރުސްޓޯ، ސ. ހިތަދޫ

39. އާމިނަތު ސަޢީދަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ، އެންޑް ހިއުމަން ރައިޓްސްގެ ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރގެ ސޯޝަލް ސަރވިސް އޮފިސަރެކެވެ. ޝަކުވާގައި ކުރިން އާމިނަތު ސަޢީދު ވާހަކަ ދައްކާފައިވަނީ މި ހާދިސާގެ ތަޙްޤީޤު ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ލިބުނު ކަންހިނގައިދިޔަ ގޮތް ކުދިންގެ ހިސާބުން އޮޅުންފިލުވުމަށެވެ. އަދި މި ހާދިސާގައި މި ކުދިން ޗޯޒަރަށް ދެއްކުމުގެ ކަންތަކުގައި ހަރަކާތްތެރިވެފައިވަނީ ވެސް އާމިނަތު ސަޢީދެވެ.

40. އާމިނަތު ސަޢީދު ދީފައިވާ ހެކިބަހަށް ބަލާއިރު، ދެ ކުދިންގެ ތެރެއިން ބޮޑު ކުއްޖާއާ ސުވާލު ކުރުމުން، "ގެތެރޭގައި ކުޅެން އުޅޭ އިރު ތިމަންނަގެ ކުރިމަތީ ފަހަރެއްގައި ބައްޕަ އަތްލާފައިވާކަން" އެ ކުއްޖާ ބުނި ކަމަށް އާމިނަތު ސަޢީދު ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި ކުޑަ އަންހެން ކުއްޖާގެ ޖިންސީގުނަވަނުގެ ތަޙްޤީޤު ނަގާފައިވާ އަތްލާފައިވާކަމެއް، އެ ކުއްޖާ ހަށިގަނޑާ އަޅާ އިވުނުކަމަށް ޝަކުވާގައި ދެ ކުދިންގެ އެއްބަނޑު އެއްބަފާ ދަރިއަކު ބުނެފައިވާކަމަށް އާމިނަތު ސަޢީދު ބުނެފައިވެއެވެ.

(ށ) ފަޟީލަތު ޙުސައިން، ރޯޒްވިލާ، ސ. ހިތަދޫ

41. ފަޟީލަތު ޙުސައިނަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ، އެންޑް ހިއުމަން ރައިޓްސްގެ ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރގެ އެސިސްޓެންޓް ސޯޝަލް ސަރވިސް އޮފިސަރެކެވެ. ޝަކުވާގައި ކުރިން ފަޟީލަތު ޙުސައިން ވާހަކަ ދައްކާފައިވަނީ އާމިނަތު ސަޢީދާއި އެއްގޮތަށް މި ހާދިސާގެ ތަޙްޤީޤު ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ލިބުނު ކަންހިނގައިދިޔަ ގޮތް ކުދިންގެ ހިސާބުން އޮޅުންފިލުވުމަށެވެ.

42. މި މައްސަލައިގައި ފަޟީލަތު ޙުސައިން ޝަރީޢަތަށް ދީފައިވާ ހެކިބަހަށް ބަލާއިރު، ޝަކުވާގައި ދެ ކުދިންގެ ތެރެއިން ހަމަ ކުއްޖާއާ ދެއްކި ވާހަކައިގައި "އޭނާ ދެމަސްމަތީން އެ ކުއްޖާ ތަޅައިގެން ހުންނަ ޖިންސީގުނަވަނުގެ މަތީން ކުރިމަތީ ފަހަރެއްގައި ބައްޕަ އަތްލާފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި އެއް ދުވަހު ޖިންސީގުނަވަނުގެ

ތެރެއިންވެސް އެ ކުއްޖާގެ ކުރިމަތީ ފަރާތުގައި ބައްޔަ އަތްލާފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވާ" ކަމަށް ބުނެފައެވެ.

43. މި މައްސަލައިގައި ޝަކުވާކުރި ކުޑަ ދަރިކުދިންގެ ފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ލިބުނު މިހުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ދީފައިވާ ހެކިބަހުގައިވާ އެއް ގޮތަކަށް ބަޔާނެއް، މުޙައްމަދު ނަޞީރު އެ ދެ ކުދިންގެ ޝަރީޢަތުގެ މަތިންނާއި، ޝަރީޢަތުގެ އެތެރެއިން އެ ކުދިންގެ ކުރިމަތީ ފަރާތުގައި އަތްލާ ކަމަށް ބުނެފައިވާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ.

އާދަޔާ ހިލާފަށް ތެދުކަމުގައި ޤަބޫލު ކުރެވޭތަ؟

44. މި މައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު ނަސީރާ ދެކޮޅުން ލިބިފައިވާ ހިއްސާކަމާ މި ބާވަތުގެ އެހެން މައްސަލަތަކަށްވުރެ ވަރުގަދަ ހެކިތަކަކީ. މި ހެކިތަކުގެ ތެރޭގައި މުޙައްމަދު ނަޞީރު ޝަކުވާކުރި ދެ ކުދިންގެ ތެރެއިން ހަމަ ކުއްޖާއަށް ޖިންސީ ގޯނާ ކުރި މަސްޢޫލު ފަރުދު ދީ މީހުންގެ ހެކިބަސް ހިމެނެއެވެ. މި ތަނުގައި ދީ މީހުންގެ ހެކިބަހާ މި ބުނަނީ ކުއްޖާގެ މަންމަ ފަރާތު ބޭބޭ ދައިތަގެ ހެކިބަހާއި، އަދި ހަމަ ކުއްޖާއާއި މުޙައްމަދު ނަޞީރު ސޯފާއެއްގައި ތިބިއިރު، މުޙައްމަދު ނަޞީރުގެ އަތް އޮތީ (ކުއްޖާ) ގެ ހުރުމުގެ މަތީގައި އެ ކުއްޖާގެ ކުރިމަތީފަރާތާ ދިމާލަށް ކަމުގައިވާތީ އެހެންކަމުން މުޙައްމަދު ނަޞީރުގެ ނިޔަތް ރަނގަޅު ނޫންކަމަށް ހެކިބަސް ދީފައިވާ ހެކިވެރިއާގެ ހެކިބަހެވެ. ފަހުން މި ބޭނުމެއްގައި ހެކިވެރިޔާގެ ހެކިބަހުގައި އޮތީ ޝަރީޢަތަށް ސިފަކޮށްދީފައިވާ މުޙައްމަދު ނަޞީރުގެ އަމަލާ ޖިންސީ ގޯނާގެ އަމަލެއް ކަމުގައި އަންނަނިވި ޒާތުގެ ހެކިތަކުގެ ތަފްސީލު ތަކުން އަރުތަނަން ބުރަވެފައެވެ.

45. މި މައްސަލައިގައި ޝަކުވާކުރި ދެ ކުދިންގެ އެ ކުދިންނާމެދު ބައްޕަ މުޙައްމަދު ނަޞީރު ކަންތައް ކުރިގޮތް އެއްވެސް ހިތާމައެއްނެތި އެ ކުދިންނާ ސާފުކޮށް ކުރި ދީން މީހަކަށް އެއް ގޮތަކަށް ކިޔައިދީފައިވެއެވެ. މި ދީން މީހުންވެސް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެ ކުދިން ކިޔައިދިން ގޮތަށް ހެކިބަސް ދީފައިވެއެވެ. ފަހަރެއްގައިވެސް މި ދީން މީހުންގެ ހެކިބަހަކީ، ހަމައެކަނި ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ

ފަރާތުން އެއް ހެއްކެއް ނޫނެވެ.[24] ނަމަވެސް މިއީ މި ހާދިސާގައި ޝަކުވާ ކުރި ކުދިން ބުނާ ބުނުންތައް ހުރި ނެތް ގޮތް ދެނެގަތުމުގެ ނުވަތަ އެ ކުދިން ބުނާ ބުނުމަކީ ތެދު ބުނުމެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ދެނެގަތުމުގެ ވަސީލަތް ނެތެވެ.

46. މި މައްސަލައިގައި ފެމިލީ އެންޑް ޗިލްޑްރަން ސަރވިސް ސެންޓަރުން ތައްޔާރުކުރައްވާ ރިޕޯޓުތަކުގައި މި ކުދިންނަށް ދެބަސްމަދު ނަސީބު ޖިންސީ ގޯނާ ކުރިކަމަށް ބެލެވޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

47. ދެ ކުދިންގެ ވެލްފެއަރ ރިޕޯޓު ބަލާއިރު ޝަކުވާކުރި ހަމަ ކުއްޖާގެ ކުރިމަތި ފަރާތުގެ ތިރީ މަސްވަރުގައި ސީދާކަން ކުރެވިފައިނުވާ ކަރަންޓްތަކުގެ އަނެއް ދެ މިވިލިބަތުގެ ބަލައިލުމެއް ޙާޟިރުކޮށްފައިވާ ތާރީޚަކީ، މި ރިޕޯޓް 2013 އޮކްޓޫބަރު 14 ވަނަ ދުވަހު މި ކުއްޖާ ޑޮކްޓަރަކު ދެއްކުމުން ބެއްލެވި ޓެސްޓުކުރުމުގެ ރިޕޯޓެވެ. މި ކުއްޖާއަށް މުޅައްމަދު ނަފްސާނީ ޖިންސީ ގޯނާ ކުރި ކުދިން ބުނުމާއި ހަވާލާދީފައިވަނީ އެ ހަމަޖެހުމެއް ކުއްޖާއާމެދު މުޅައްމަދު ނަފްސާނީ ހިނގާފައިވަނީ 2013 އޮކްޓޫބަރު މަހު ކުރީ ކުދިންގައި ކަމުގައެވެ. ސަބަބަކީ ނުވި މި އުމުރުގެ ކުއްޖެއްގެ ޖިންސީ ގުނަވަންގައި ތަނަވަސްކަމެއް އޮންނަ މިފަދަ ޖަހައްވާ ހުރެގެން ނުވާނެއެވެ. މުޅައްމަދު ނަފްސާނީ މުޅިހާ އަމަލު ފުރުން ހުރިން ހުރިބަސް ދިނުމަށްފަހު، އަދި ޝަކުވާކުރި ކުޅެކުއްޖާ އޭނާއަށް ލިބުނު އަނިޔާ އޭރު މިހާރުގެ ގޮތުގައި ބުނެފައިވާތީ، އެ ކުދި ކުއްޖާ ހަނދާނު ޑޮކްޓަރުން ބެލުމުން ފުރިހަމައިން މި ޖަހަމަތި، މުޅައްމަދު ނަފްސާނީގެ ފަރާތުން އެ ކުޅެކުއްޖާއަށް ލިބިހިއްވާ ޖިސްމާނީ އަނިޔާގެ ނިޝާނެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބެލެވޭއެވެ.

48. ޝަކުވާކުރި ދެވަނަ ކުއްޖާގެ ވެލްފެއަރ ރިޕޯޓް ބަލާއިރު، މި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށްފައިވަނީ 06 އޮކްޓޫބަރު 2013 ގައެވެ. މި ރިޕޯޓް ތައްޔާރު ކުރި ޑޮކްޓަރަށް މި ކުއްޖާގެ ބަޔާ ދަރިވަ ދިން މައުލޫމާތު ތަކުގައި މި ކުއްޖާއާ އެކުގެ ފަހުން މުޅައްމަދު ނަފްސާނީ މި ކުއްޖާގެ ކުރިމަތިފަރާތުގައި އަތްލާފައިވާ

[24] ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 28 ވަނަ ސަފުހާ

ޑޮކްޓަރާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ދެ ދުވަސް ކުރިންނެވެ. އަދި ޑޮކްޓަރުގެ ގޮތުގައި އޭނާގެ ބައްޕަ އޭނާގެ ކުރިމަތީ ފާޚާނާގައި، ފުރަގަސް ފާޚާނާން އަތް ކާއްޓާ ހަދާ ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

49. މި ރިޕޯޓުގައި މި ކުއްޖާގެ ކުރިމަތީ ފާޚާނާގައި ހުޅުވިފައިވާ ތަނުގައި ކުޑަ ޒަޚަމެއް އެއްވެފައި ހުރިކަމަށާއި، ކުރިމަތީ ފާޚާނާގެ ބޭރު މަސްތޮށިގައި ކުޑަކޮށް ދިޔަ އައިސްފައި ހުރިކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، މި ރިޕޯޓް ތައްޔާރު ކުރި ޑޮކްޓަރުގެ އިތުރުން، މި މައްސަލައިގައި ހެކިބަސް ދީފައިވާ ދެ މީހުންގެ ގޮތުގައި މި ކުއްޖާއަށް މުޢާމަލާތު ނަރުސް ޖިންސީ ކާރުކުރުމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. ކަންމިހެން އޮތުމުން މި ޑޮކްޓަރު ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ ކަންތަކީ މުޤައްރަރު ނަސީބުގެ ގޮތުން ލިބިފައިވާ ޖިންސީ އަނިޔާގެ އަސަރު ކަމުގައި އަރުވަންނަން ފަށަލު ކުރެވެއެވެ. އެހެން ސަބަބެއްނެތި، މި ޤުރުބުގެ ކުއްޖެއްގެ ހެޔޮއިން މިފަދަ އަނިޔާގެ އަސަރެއް ފެންނާނެ ކަމުގައި އަރުވަން ނުދެކެމެވެ.

50. މި މައްސަލައިގައި މުޤައްރަރު ނަސީބުގެ މުޖުތަމަޢު އަމަލުތަކެއް ފެންނަ ހެކިންގެ ހެކިބަހާއި، މުޤައްރަރު ނަސީބުގެ އަނިޔާގެ ޝިކާރަކަށްވި އޭނާގެ އުފަން ދަރިން އާ ކުއްޖާ ދެކު މުޤައްރަރު ނަސީބު ކަންތައް ކުރި ގޮތް ޚިޔާލު ދިނުމުގައި އެއްވެސް ތަފާތެއްވާކަމީ އެ މީހުންގެ ހެކިބަހުން އަރުވަންނަން ނުފެންނެވެ. އެހެން ގޮތަކުން ބަލާނަމަ، އެތަށް ފުރާގެ ހެކިގައި ތަފާތެއް ނެތެވެ.

51. މީގެ އިތުރުން އެ ކުދިންގެ ހާލަތު ދެނެގަތުމަށް ހެދިފައިވާ ރިޕޯޓުތަކުންނާއި، ޑޮކްޓަރ ރިޕޯޓުތަކުން އެ ކުދިންގެ ޖިންސީ ގުނަވަނަށް އެކި ޒާތުގެ އަނިޔާ ލިބިފައިވާކަން ފެންނަން އޮތުމުން ސަލާމަ ހެކިންގެ ހެކިބަހާއި، މި ރިޕޯޓުތަކުން ލިބޭ ހެކި ފުރިހަމަވަމުން ގުޅިގެންދެއެވެ. އަދި މި ހެކިތަކުން ކުރިމަތިން ބާރުލިބެއެވެ. މި ގޮތުން މި މައްސަލައިގައި ބާރު ފުރުގެ ހެކި އެއްގޮތް ކަން އެނގެއެވެ.

52. އެއްވެސް ފުރުގެ ހައްޔާއި ބާރު ފުރުގެ ހެކި އެއް ގޮތްވުމުން މި މައްސަލައިގައި ޝަރުޢާކުރި ދެ ކުދިންނާދެކު މުޤައްރަރު ނަސީބު ޖިންސީ އަމަލުތައް ހިންގިކަމުން އެ ކުދިން ބަނޑަށް ވެއްދި އަނިޔާ

ހިތާވަށް ތެދު ކަމުގައި ގަބޫލުކުރެވޭ (Unusually Convincing) ބުނުމެއް ކަމުގައެއްވާއި، މި މައްސަލައިގައި ލިބިފައިވާ ހެކިހާ ހެކިބަހާއި ވަޒަންކުރާއިރު، މުޅިއްމަކު ނަޒަރުކުރާ ދެފަރާތުގެ ދަރިންނާމެދު ޖިންސީ ގޯނާކޮށް ހިންގާފައިވާކަން އެކަށީގެންވާ ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރަށް ސާބިތުވާކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

53. ވީމާއެކު، މި މައްސަލައިގައި އައްޑޫ އަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 111/S2C/2016 ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމާއި، އެ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމަށް ތާއީދުކުރެއްވި ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-S-A/02 ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް ބާޠިލު ކުރުމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެނެއެވެ.

54. އަދި މި މައްސަލައިގައި ޢާއިލާގެ ގެތެރެކަމުގައިވެސް ޖިންސީ ގޯނާކޮށް ހިންގުމުގެ ކުށުން މުޅިއްމަތު ސާބިތުވާ ކުށްވެރިކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ އުސޫލުތަކެއް ހިންގުމުގެ ގާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ އެ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މުޅިއްމަތު ނަގާފައި 20 (ވިހި) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމަށް ޙުކުމްކޮށް މި މައްސަލަ ނިންމަން އަޅުގަނޑަށް ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު އާއިޝަތު ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

55. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަހާޒް އަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔާއި އަޅުގަނޑު އެއްބަސްވަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ ރައުޔު

56. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މަހާޒް އަލީ ޒާހިރުގެ ރައުޔާއި އަޅުގަނޑު އެއްބަސްވަމެވެ.

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރި ކަންކަން އެ ގޮތުގެ މަތިން ހުރުމާއެކު، އަޅުގަނޑު ހިޔާލުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 111/S2C/2016 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމާއި، އެ ޤަޟިއްޔާއަށް ތާއީދުކޮށް ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-S-A/02 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަކީ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ޙުކުމެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، އެ ދެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބާތިލުކުރުމާއެކު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޢަމަލުކުރުމުގެ ޚާއްޞަ ޤާނޫނު) ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވުން، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން (ތާއިމު އެކްޓެކެޓާއި، ދިވެހިރައްޔިތުންގެ އަންގައިދީ ކޭޒް ނަންބަރު އުނިކުރުވިފައި) މުބާރަކުދީ ނަގާފައި 20 (ވިހި) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުމަށް، މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ޢާއިޝާ ޝުޖޫނާ މުޙައްމަދު | މަޙާޒު ޢަލީ ޒާހިރު | ހުސްނުއްސުޢޫދު

(ރިޔާސަތު)